

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Všeobecná časť

Základnými právnymi aktmi Európskej únie, ktoré upravujú podnikanie, resp. rámec prudenciálneho dohľadu nad bankami a obchodníkmi s cennými papiermi boli doteraz smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/36/EÚ z 26. júna 2013 o prístupe k činnosti úverových inštitúcií a prudenciálnom dohľade nad úverovými inštitúciami a investičnými spoločnosťami, o zmene smernice 2002/87/ES a o zrušení smerníc 2006/48/ES a 2006/49/ES (ďalej len „CRD“, v prvotnom znení „CRD IV“) a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 575/2013 z 26. júna 2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti a o zmene nariadenia (EÚ) č. 648/2012 (ďalej len „CRR“, v prvotnom znení „CRR I“). Cieľom CRD IV a CRR I bolo zavedenie nových medzinárodných štandardov Basel III do bankovej regulácie, a to v súvislosti s finančnou krízou v rokoch 2007 – 2008, ktorá odhalila nedostatky vo fungovaní bánk a procyklické mechanizmy, ktoré prispeli k jej vzniku. CRD IV a CRR I sa zameriavajú na zlepšenie fungovania bánk a investičných spoločností (t.j. obchodníkov s cennými papiermi), na pravidlá pre ich správu a riadenie, vrátane efektívnych a primeraných sankčných režimov, ktoré majú odrádzať tieto subjekty od porušovania všeobecných zásad a predpisov. Dôraz sa kládol na zmenšenie procyklických mechanizmov vo finančnom systéme, t. j. zaviedli sa kapitálové vankúše ako nástroj politiky obozretnosti na makroúrovni. Zavedením týchto prísnejších požiadaviek pre banky a obchodníkov s cennými papiermi sa znížilo riziko ich zlyhania, čo prispelo k vyššej stabilite finančného systému v rámci Slovenskej republiky, ako aj v rámci celej Európskej únie.

Smernica CRD IV a nariadenie CRR I boli implementované do zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a do zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov.

V nadväznosti na vyhodnotenie jednotlivých súčastí regulácie zo strany Bazilejského výboru pre bankový dohľad, ako aj zo strany európskych orgánov sa pristúpilo k ďalšej revízii regulátorneho rámca. Európska komisia predložila v roku 2016 rozsiahly balík legislatívnych návrhov usilujúcich sa o znižovanie rizík v bankovom sektore (tzv. Risk Reduction Package), ktorý do značnej miery vychádza z pravidiel v revidovanom štandarde Basel III.

Revízia CRD IV a CRR I sa uskutočnila prijatím

- smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/878 z 20. mája 2019, ktorou sa mení smernica 2013/36/EÚ, pokiaľ ide o oslobodené subjekty, finančné holdingové spoločnosti, zmiešané finančné holdingové spoločnosti, odmeňovanie, opatrenia a právomoci v oblasti dohľadu a opatrenia na zachovanie kapitálu (ďalej len „smernica CRD V“), a
- nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/876 z 20. mája 2019, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 575/2013, pokiaľ ide o ukazovateľ finančnej páky, ukazovateľ čistého stabilného financovania, požiadavky na vlastné zdroje a oprávnené záväzky, kreditné riziko protistrany, trhové riziko, expozície voči centrálnym protistranám, expozície voči podnikom kolektívneho investovania, veľkú majetkovú angažovanosť, požiadavky na predkladanie správ a zverejňovanie informácií, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 648/2012 (ďalej len „nariadenie CRR II“).

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia

a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) vypracovalo Ministerstvo financií Slovenskej republiky. Spolugestorom transpozície bola určená Národná banka Slovenska, ktorá je zároveň aj spolupredkladateľom.

Návrh zákona sa teda predkladá z dôvodu povinnosti transponovať smernicu CRD V do slovenského právneho poriadku s cieľom znižovania rizík v bankovom sektore, posilňovania odolnosti regulovaných subjektov voči prípadným ekonomickým otrasom a tým prispievať k upevneniu finančného systému.

Medzi najdôležitejšie zmeny, ktoré zavádza návrh zákona, patria:

1. Kapitálové požiadavky

Novým inštitútom je odporúčanie týkajúce sa dodatočných vlastných zdrojov (odporúčania druhého piliera – Pillar 2 guidance – P2G) upravené v § 29a návrhu zákona. Jedná sa o odporúčanie Národnej banky Slovenska, ktorá môže oznámiť bankám svoje očakávania (expectations) na kapitálové požiadavky. Jedná sa o „mäkkú“ požiadavku Národnej banky Slovenska, ktorá predstavuje nový, menej prísny, menej formálny nástroj v porovnaní s osobitnou požiadavkou na vlastné zdroje podľa § 29b návrhu zákona. Nesplnenie týchto „mäkkých“ požiadaviek podľa § 29a ods. 6 návrhu zákona nemusí byť dôvodom pre reštrikcie uplatňované voči banke z titulu neplnenia kombinovaného vankúša (t. j. obmedzenia týkajúce sa výplat dividend, vyplácania bonusov a platieb z nástrojov dodatočného kapitálu Tier 1, ak by tým došlo k zníženiu kapitálu Tier 1 na úroveň, na ktorej by už neboli splnené požiadavky na kombinovaný vankúš podľa § 33k alebo vankúš pre ukazovateľ finančnej páky podľa § 33ka návrhu zákona). Avšak opakované neplnenie tejto mäkkej požiadavky môže mať za následok uloženie „tvrdej“ požiadavky na vlastné zdroje podľa § 29b návrhu zákona.

V § 29b sa upravujú podmienky, za ktorých môže Národná banka Slovenska uložiť banke osobitnú požiadavku na vlastné zdroje na základe preskúmania a hodnotenia. Táto požiadavka musí byť zo strany Národnej banky Slovenska riadne zdôvodnená a môže byť cielená len na riziká alebo prvky rizík, ktoré nie sú pokryté minimálnymi kapitálovými požiadavkami stanovenými v CRR (teda v prvom pilieri), a to len v rozsahu, v akom sa to považuje za potrebné vzhľadom na osobitnú situáciu banky. Po novom nesmie byť táto požiadavka používaná na krytie makroprudenciálnych alebo systémových rizík.

Ďalšími významnými zmenami sú zmeny v úprave tlmiacich rezerv – kapitálových vankúšov. Zavádza sa možnosť ukladať vankúš pre krytie systémového rizika voči typom expozícií, ktoré sú vrátane podsúborov vymedzené v § 33e ods. 2 návrhu zákona. Pre jednotlivé skupiny bánk a typy expozícií tak môžu byť zavedené rôzne požiadavky. Sadzba proticyklického kapitálového vankúša už nie je stanovovaná štvrťročne, ale len v prípadoch, kedy na základe hodnotenia Národnej banky Slovenska dôjde k zmene miery cyklického systémového rizika (§ 33g ods. 1 návrhu zákona). Takisto dochádza k úprave limitov možných sadzieb vankúšov pre lokálne systémovo významnú banku (O-SII) – posun hornej hranice sadzby z 2 % na 3 % (§ 33d ods. 6 návrhu zákona), resp. na základe súhlasu Európskej komisie môže Národná banka Slovenska stanoviť vyššiu sadzbu (§ 33d ods. 7 návrhu zákona). V § 33ka návrhu zákona sa zavádza novú povinnosť pre globálne systémovo významné banky (G-SII), ktorá sa týka rozdeľovania výnosov, a to v nadväznosti na ich povinnosť plniť kapitálové požiadavky na vankúš pre ukazovateľ finančnej páky ustanovený v čl. 92 ods. 1a CRR II.

2. Výkon dohľadu na konsolidovanom základe a schvaľovanie niektorých finančných holdingových spoločností a zmiešaných finančných holdingových spoločností

CRD IV ukladala prudenciálne požiadavky primárne inštitúciám, ktorými v slovenskom právnom poriadku sú banky a obchodníci s cennými papiermi. Za plnenie

prudenciálnych povinností finančných holdingových spoločností a zmiešaných finančných holdingových spoločností na konsolidovanom základe tak boli zodpovedné práve ovládané inštitúcie. CRD V tento koncept zásadne reviduje, keďže prax ukázala, že ovládané inštitúcie neboli vždy schopné zaistiť plnenie požiadaviek na konsolidovanom základe. Z toho dôvodu CRD V včleňuje takéto finančné holdingové spoločnosti a zmiešané finančné holdingové spoločnosti, ktoré ovládajú inštitúcie, do priamej pôsobnosti orgánov dohľadu s cieľom zaistiť plnenie povinností na konsolidovanom základe. Jedná sa o tie finančné holdingové spoločnosti a zmiešané finančné holdingové spoločnosti, ktoré podľa CRD V podliehajú schváleniu podľa nového čl. 21a, ktorý je transponovaný do § 20a zákona č. 483/2001 Z. z.

3. Sprostredkujúca materská spoločnosť v Európskej únii (§ 20c návrhu zákona)

Pre veľké skupiny, ktorých materská spoločnosť má sídlo mimo Európskej únie a ktorej súčasťou sú aspoň dve dcérske inštitúcie so sídlom v Európskej únii, sa zavádza povinnosť zriadiť tzv. sprostredkujúcu materskú spoločnosť v Európskej únii. Snahou je uľahčiť dohľad nad týmito inštitúciami a zvýšiť spôsobilosť dotknutých subjektov pri riešení kríz. Účinnosť tejto povinnosti je pre skupiny z tretích krajín, ktoré pôsobia v Európskej únii prostredníctvom viac ako jednej inštitúcie a ich celková hodnota aktív k 27. júnu 2019 je viac ako 40 miliárd eur, odložená na koniec roka 2023 s tým, že do tejto doby sa predpokladá uskutočňovanie monitoringu dotknutých inštitúcií pôsobiacich na území Slovenskej republiky zo strany Národnej banky Slovenska a odpovedajúcemu informovaniu Európskeho orgánu pre bankovníctvo (EBA).

4. Oprávnenie Národnej banky Slovenska požadovať výmenu audítora (§ 40 ods. 8 návrhu zákona)

V súlade s čl. 1 bod 15 CRD V, ktorý novelizuje čl. 63 CRD, sa zavádza nové oprávnenie Národnej banky Slovenska požadovať, aby banka nahradila audítora, ak tento svojím konaním poruší určité povinnosti vyplývajúce mu zo zákona.

5. Evidencia úverov poskytnutých vybraným osobám (§ 23 ods. 10 návrhu zákona)

Ustanovuje sa, aby banka, resp. finančná holdingová spoločnosť a zmiešaná finančná holdingová spoločnosť povinne evidovala údaje o úveroch poskytnutých členom štatutárneho orgánu, dozornej rady banky a ich spriazneným osobám.

6. Oprávnenie Národnej banky Slovenska vyžadovať pri riadení úrokového rizika vyplývajúceho z činností zaznamenaných v bankovej knihe používanie štandardizovanej metodiky (§ 27 ods. 7 a 20 návrhu zákona)

Národná banka Slovenska je oprávnená požadovať, aby banka v prípade riadenia úrokového rizika vyplývajúceho z činností zaznamenaných v bankovej knihe namiesto interných modelov použila štandardizovanú metodiku, ak Národná banka Slovenska vyhodnotí, že implementovaný interný systém nie je pre hodnotenie rizika uspokojivý. Štandardizovanú metodiku stanoví priamo uplatniteľný predpis Komisie v prenesenej právomoci.

7. Zmeny v úprave odmeňovania (§ 23a a 23b návrhu zákona)

Cieľom je predovšetkým zohľadniť princíp proporcionality, najmä v prípade vymedzených malých inštitúcií a zamestnancov s nízkymi úrovňami pohyblivej zložky odmeňovania.

Súčasťou návrhu sú aj ďalšie úpravy technického charakteru vyplývajúce z aplikačnej praxe, ako aj legislatívne úpravy, ktorých cieľom je dosiahnutie úplnej transpozície týchto smerníc:

- CRD IV,

- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/50/EÚ z 22. októbra 2013, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/109/ES o harmonizácii požiadaviek na transparentnosť v súvislosti s informáciami o emitentoch, ktorých cenné papiere sú prijaté na obchodovanie na regulovanom trhu, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/71/ES o prospekte, ktorý sa zverejňuje pri verejnej ponuke cenných papierov alebo ich prijatí na obchodovanie, a smernica Komisie 2007/14/ES, ktorou sa stanovujú podrobné pravidlá implementácie určitých ustanovení smernice 2004/109/ES,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa mení smernica Rady 82/891/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EÚ, 2012/30/EÚ a 2013/36/EÚ a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 648/2012 v platnom znení,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2366 z 25. novembra 2015 o platobných službách na vnútornom trhu, ktorou sa menia smernice 2002/65/ES, 2009/110/ES a 2013/36/EÚ a nariadenie (EÚ) č. 1093/2010 a ktorou sa zrušuje smernica 2007/64/ES,
- čl. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/879 z 20. mája 2019, ktorou sa mení smernica 2014/59/EÚ, pokiaľ ide o kapacitu úverových inštitúcií a investičných spoločností na absorpciu strát a rekapitalizáciu, a smernica 98/26/ES.
- čl. 62 bod 6, čl. 64 bod 5 smernice Európskeho Parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2034 z 27. novembra 2019 o prudenciálnom dohľade nad investičnými spoločnosťami a o zmene smerníc 2002/87/ES, 2009/65/ES, 2011/61/EÚ, 2013/36/EÚ, 2014/59/EÚ a 2014/65/EÚ a
- čl. 2 bod 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2177 z 18. decembra 2019, ktorou sa mení smernica 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II), smernica 2014/65/EÚ o trhoch s finančnými nástrojmi a smernica (EÚ) 2015/849 o predchádzaní využívaniu finančného systému na účely prania špinavých peňazí alebo financovania terorizmu.

Prijatie navrhovaného zákona nebude mať vplyv na rozpočet verejnej správy, pričom bude mať možné negatívne vplyvy na podnikateľské prostredie. Návrh zákona nemá sociálne vplyvy, vplyvy na životné prostredie, na služby verejnej správy pre občana, na informatizáciu a nemá vplyvy ani na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Predložený návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, s ústavnými zákonmi, nálezmi ústavného súdu, inými zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky, s právom Európskej únie a s medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.